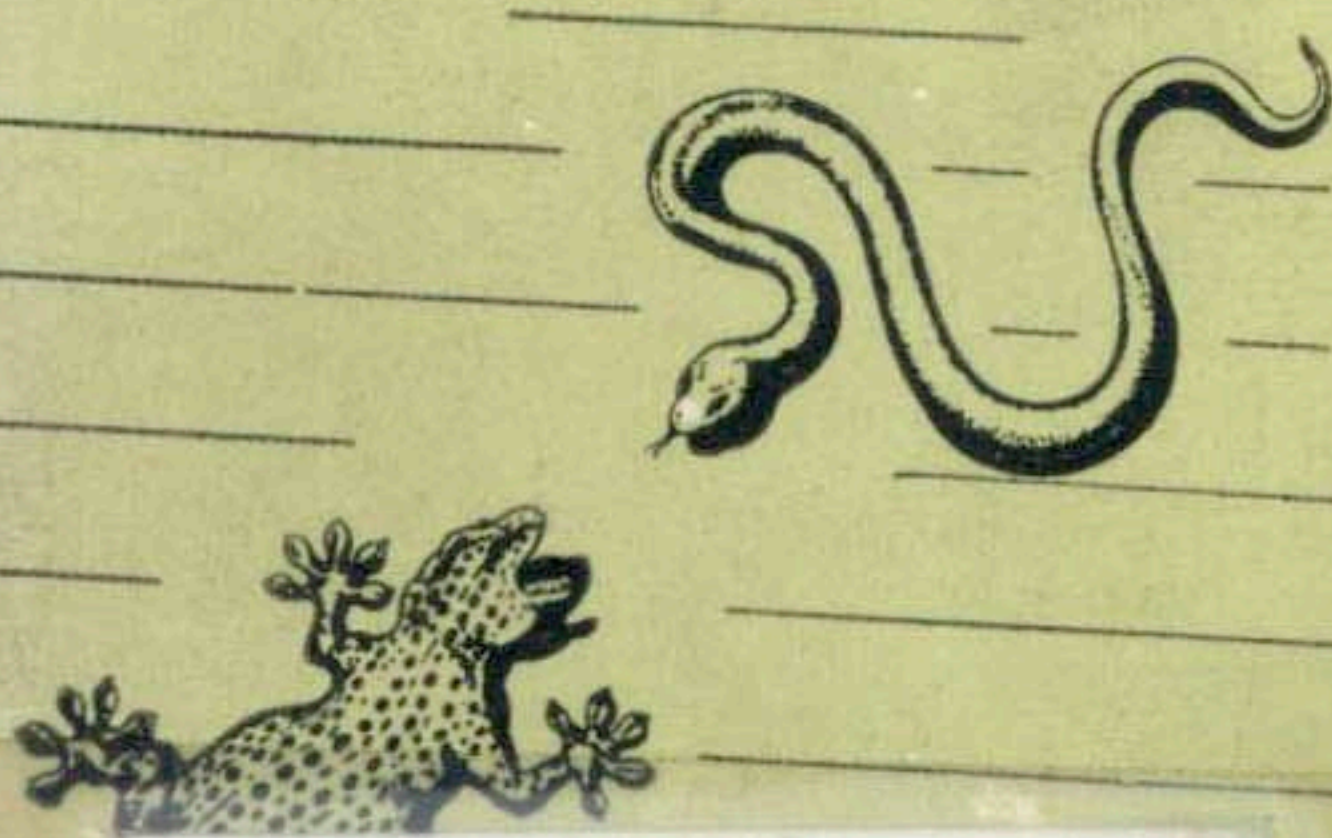
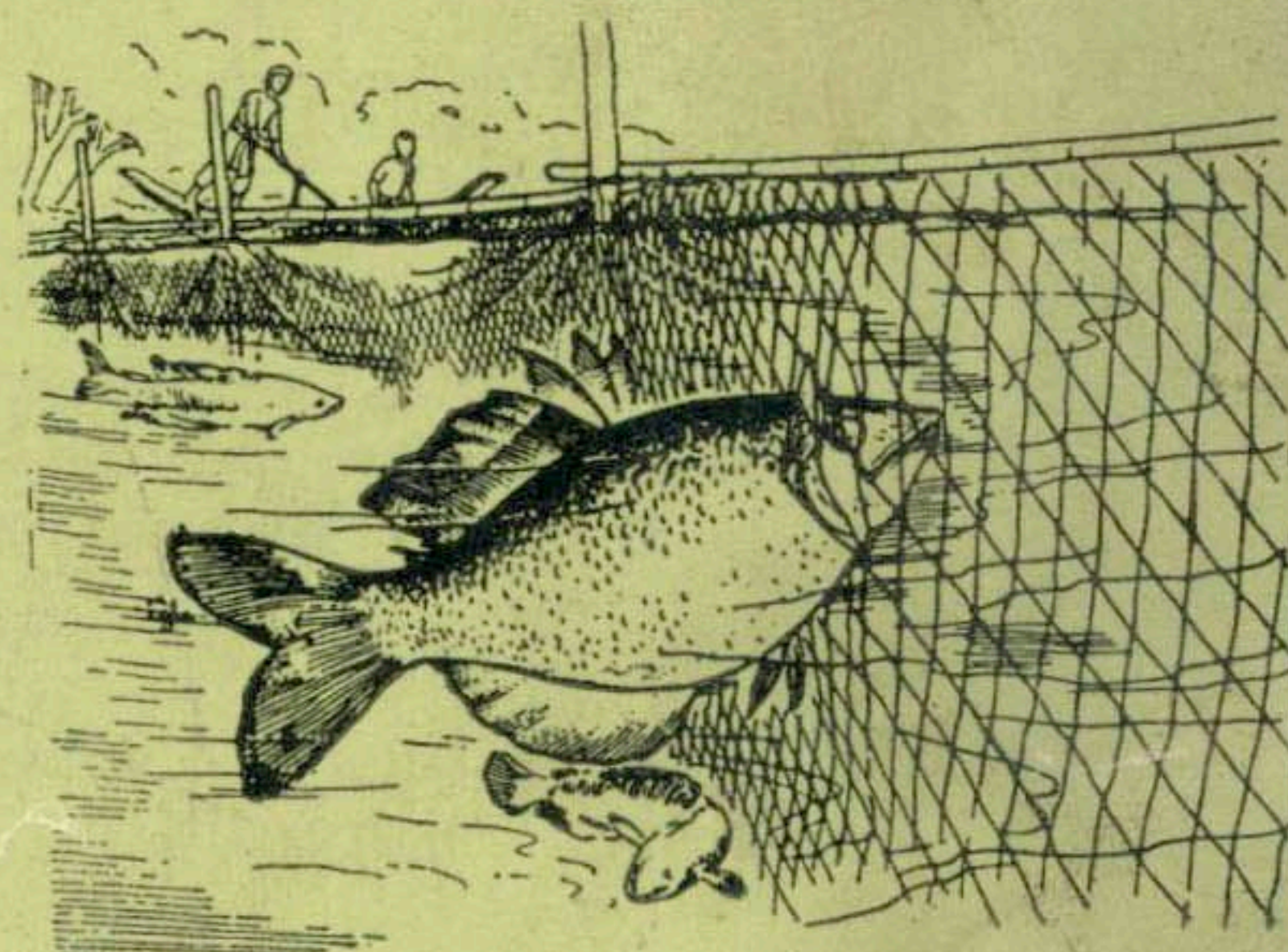
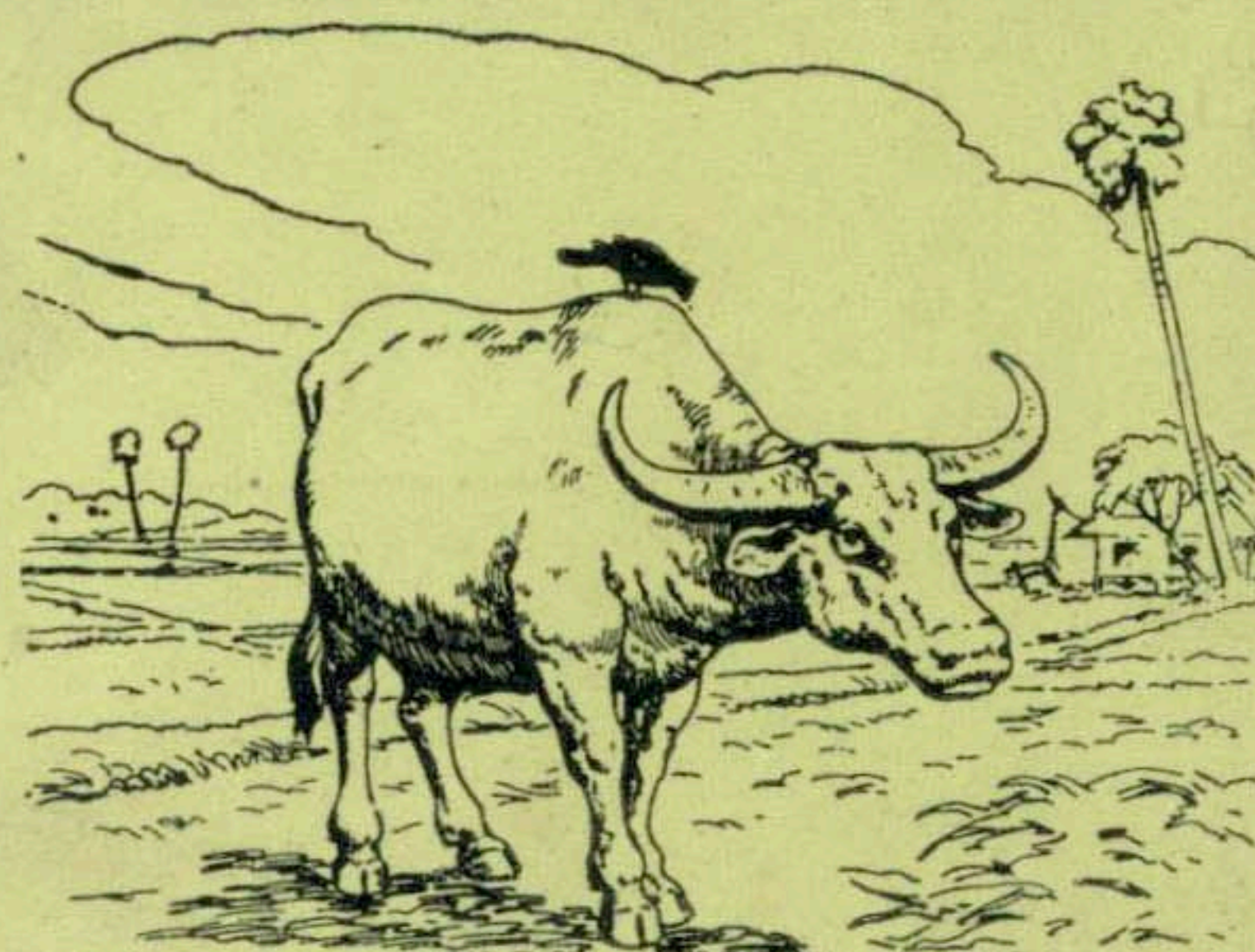
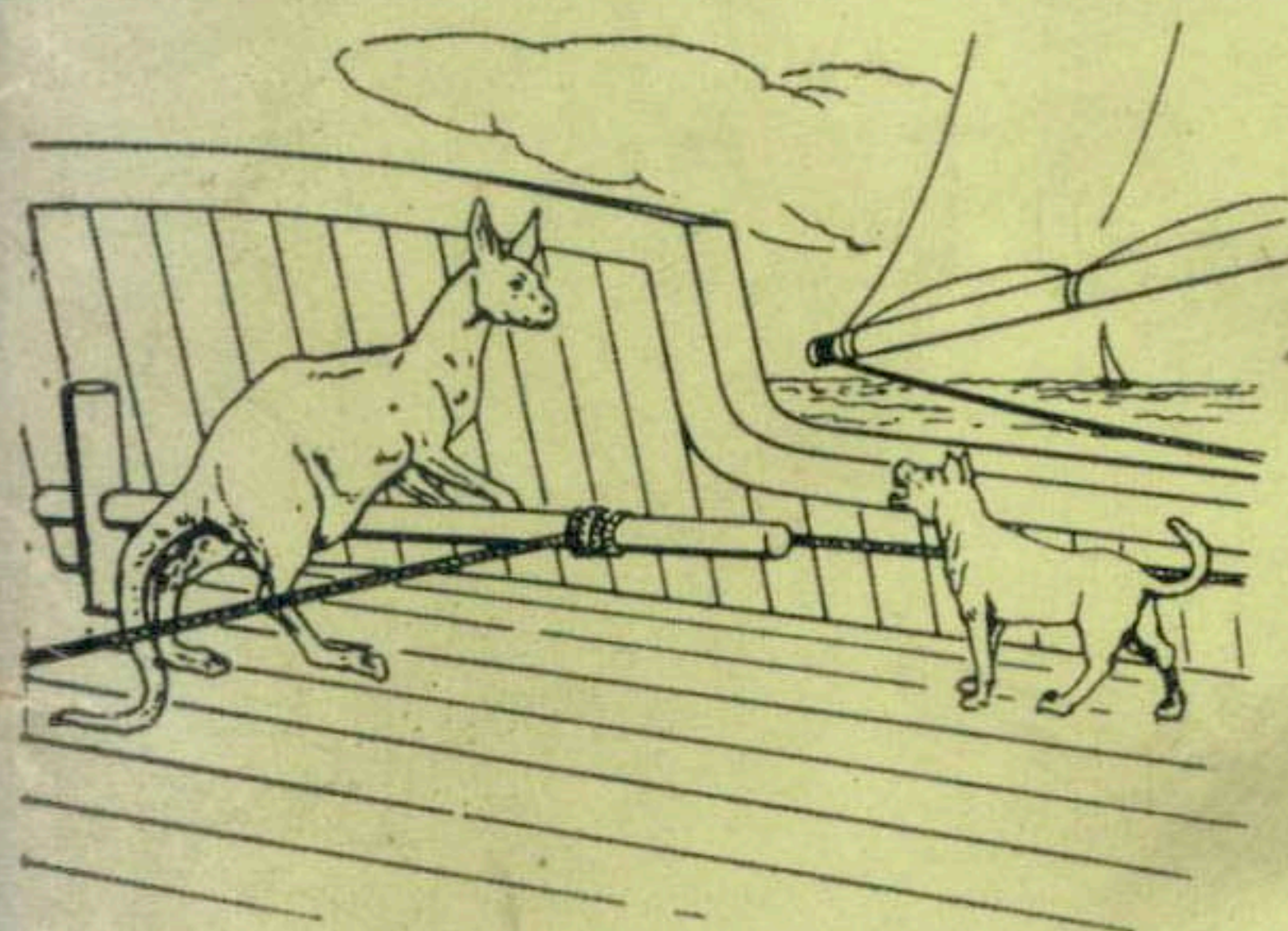
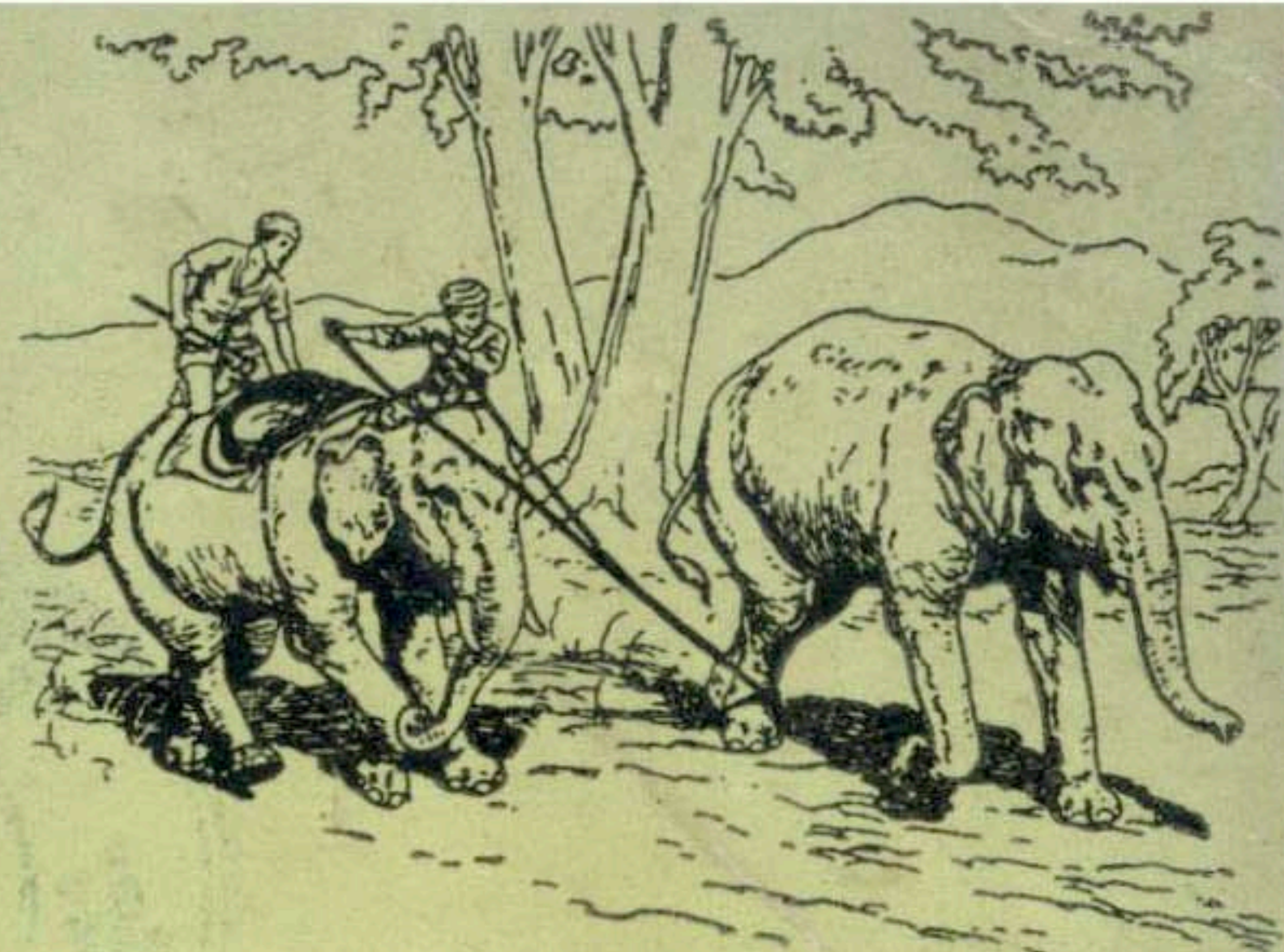

ບທດອກສຳຮ້ອຍສຸກາຢີຕ

(ປະກອບກາຍສອດສີ່ທຸກບທ)

372.6
ຄຳ 528 ມ

ກຽມສິລປາກ

ຈຸນຍາຕີໄຮ້

ໂຮງພິມພິ ວິທຳສິລປ

ວັດພິມພິວ່າທຳນ້າຍ

mv. 2 658

บทดอกสร้อยสุภาณิตประกอบภาพ

สำหรับชั้นประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ราคาเล่มละ ๖,๐๐ บาท

กรมศิลปากร

อนุญาตให้ โรงพิมพ์ วิจิตรศิลป์ จัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ วิจิตรศิลป์

๗๖๐ วังบูรพา พระนคร โทร. ๒๓๓๒๑

นางประไพ เขาวนศิลป์กุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๐๖

โรงเรียน

และร้านจำหน่ายหนังสือทั่วพระราชอาณาจักร

สนใจ โปรดติดต่อที่

โรงพิมพ์ วิจิตรศิลป์ ๓๖๐ ในวังบูรพา พระนคร

23721

เลขห้อง

เลขหมู่ 372.6

๗528 ม

เลขทะเบียน

คำนำ

โรงพิมพ์วิจิตรศิลป์ ได้แจ้งความประสงค์ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือบทดอกสร้อยสุภาษิต จำนวน ๒๘ บท เพื่อจำหน่ายเป็นหนังสือประกอบการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยจะจัดให้มีภาพประกอบทุกบท เพื่อให้เป็นที่สนใจของเยาวชน กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้พิมพ์ได้

เรื่องบทดอกสร้อยสุภาษิตนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อยังทรงเป็นกรมหมื่น และเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการ ในครั้งรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงชวนพวกกวีแต่งขึ้น โดยอาศัยคำกล่อมเด็กหรือบทที่เด็กชอบร้องกันเล่นในพื้นเมือง มาเป็นกระตุกความ แล้วต่อมา ได้ทรงขอให้เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลาน กุญชร) เลือกทำนองเพลงให้เข้ากับบท ขบร้องเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓ ในวันที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงทำพิธีเปิดโรงเรียนเด็ก และต่อมากระทรวงศึกษาธิการ ได้ใช้เป็นแบบสอนอ่านในโรงเรียนด้วย กรมศิลปากรหวังว่าหนังสือบทดอกสร้อยสุภาษิตที่พิมพ์ครั้งนี้ จะช่วยเพิ่มจำนวนหนังสืออ่านที่เหมาะสมสำหรับเด็กให้มากขึ้น.

กรมศิลปากร

๑ พฤษภาคม ๒๕๐๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
เจ้าการะเกด	๑
ตัดต่ออยู่ในรูกะบอก	๒
เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก	๓
แมลงมุมขยุ้มหลังคา	๔
นกเขาคันแต่เข้าไปจนเที่ยง	๕
มดแดง	๖
ข้างข้างตัดเตาร้าง	๗
จิงโจ้โล้สำเภา	๘
ตั้งไข่ล้มต้มไข่กิน	๙
จันทร์เจ้าขอข้าวขอแกง	๑๐
นกขมิ้นเหลืองอ่อน	๑๑
นกคลังโคลงเข้าโพรงนกเอี้ยง	๑๒
ดูเหว่าไข่ให้แม่กา	๑๓
แมวเหมียว	๑๔
กระต่ายติดแร้ว	๑๕
อ้มก่อนดูโขนดูหนัง	๑๖
กาเอ๋ยกา	๑๗
จางมะเขือเปราะ	๑๘
นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า	๑๙
ตุ๊กแกตัวพริ้ว	๒๐
ชุ่มชุ่มมรด	๒๑
ลิงลมอมข้าวพอง	๒๒
นกกระจาบหัวเหลือง	๒๓
เรือเล่นสามเส้นสืบท้า	๒๔
โพงพางปลาเข้าลอด	๒๕
หนูหนูมาแต่รู	๒๖
โมเเย่ไปทะเลเมาคลื่น	๒๗
ไก่แจ้	๒๘

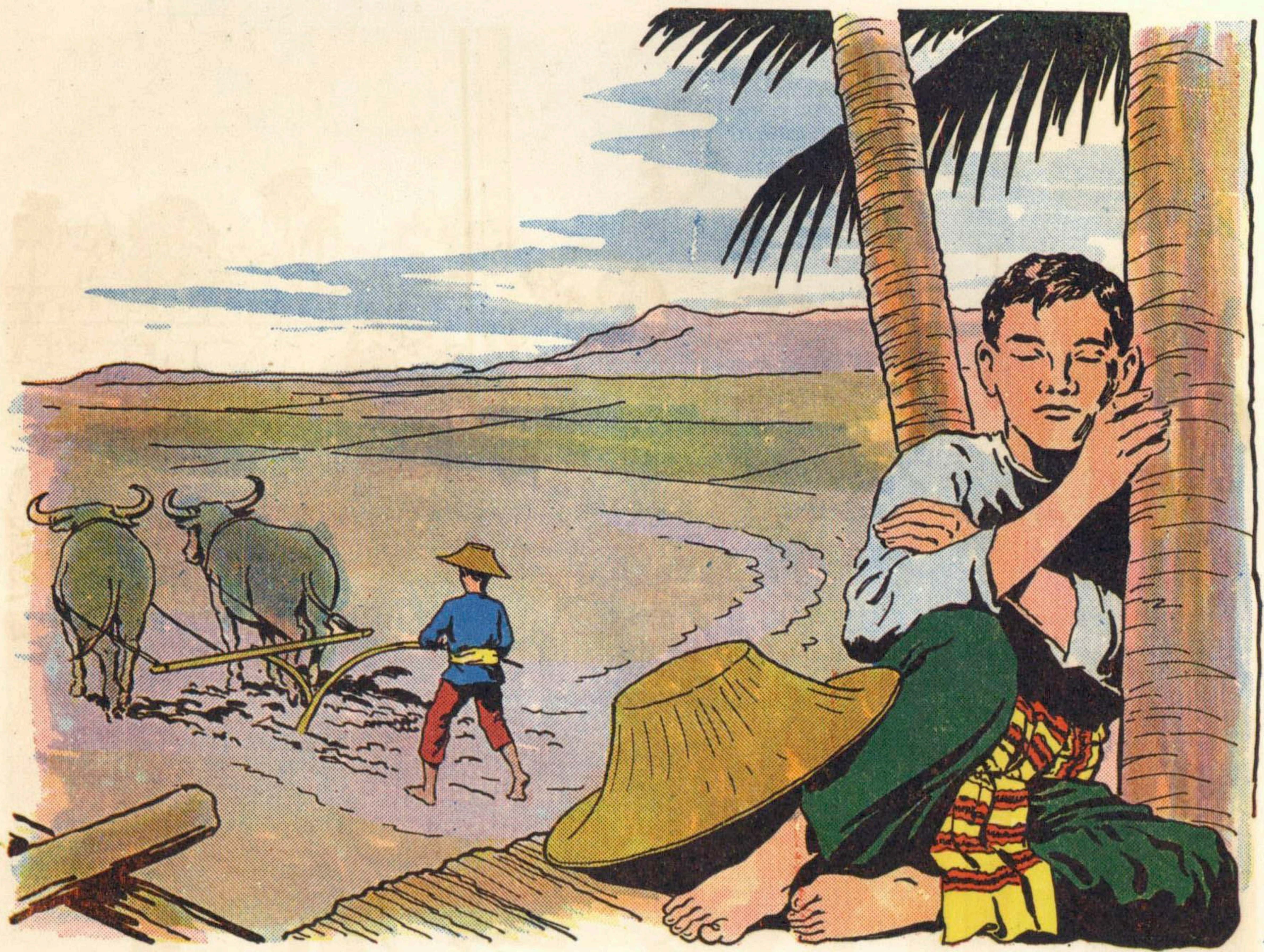
เจ้าการะเกด

(ร้องลำนำร้อง)

เจ้าเอ๋ยเจ้าการะเกด
 เทยระวังไพรจะมีมา
 อันถิ่นฐานบ้านช่องต้องรักษา
 อย่าเล่นเลอเพลอพลั้งระวังภัย

ข้มาเทศถ่อกรชจิตเจ้ากล้า
 การรักษาหน้าทีดีสุดใจ
 หมั่นตรวจตราเย็นเข้าเอาใจใส่
 ถ้าหากใครมัวประมาทมกัพลาดเอ๋ย

นายท้ว เปரியญ แต่ง

ตัดต่ออยู่ในรกรบอก

(ร้องลำวิลันดาโอด)

ตัดเอยตัดต่อ
ขเกยจันักหนาระอาใจ
ชาตขเกยจเบียดเบียนแต่เพื่อนบ้าน
ต้นเข้าเราจะหมั่นประชันพลบ

ในเรียวในรูช่างอยู่ได้
มาเรียกให้กินหมากไม่ยากคบ
การงานสัณิดก็คิดหลบ
ไม่ขอพบขเกยจเกลียดคนักเอย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์

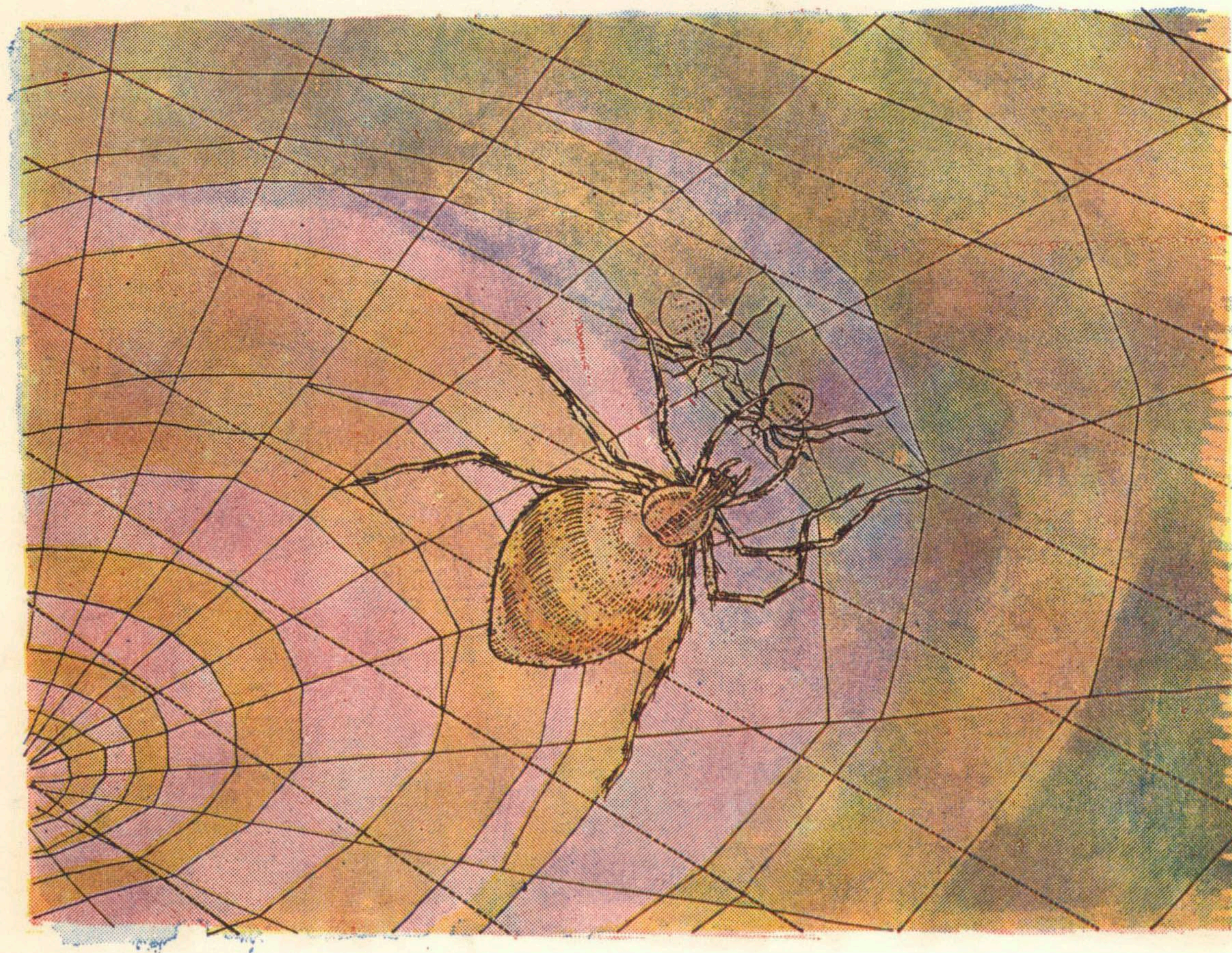
เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก

(ร้องลำลึกริน)

เด็กเอ๋ยเด็กน้อยใหญ่
อันความรู้ความดีที่จดจำ
เพียรตั้งใจแจวพายให้นายนั่ง
ถ้าตั้งใจไผ่หาวิชาน

จงตั้งใจพากเพียรเรียนร่ำ
จะเพื่องพูนนำให้ได้ดี
นายก็ยังรักใคร่ได้สุข
คงจะมีลาภยศปรากฏเอย

หลวงไพศาลศิลปศาสตร (เจ้าพระยาพระเสด็จ ม.ร.ว. เปี้ย) แต่ง

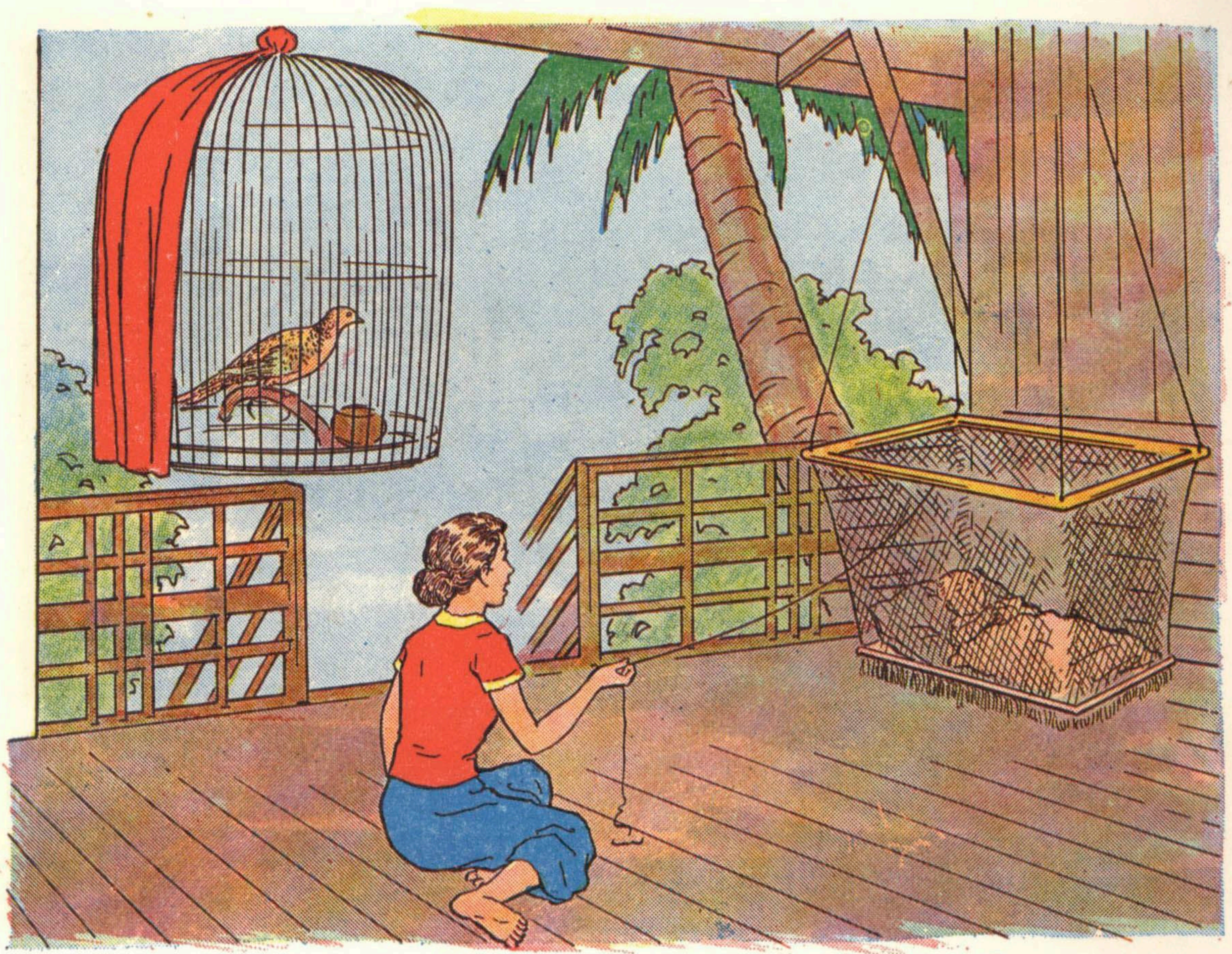
แมลงมมขี้มหลังคา

(ร้องล่ำมอญร้องไห้)

แมลงเอ๋ยแมลงมม
สั่งสอนลูกรักให้ชั่วย
ได้ความเจ็บแค้นแสนสาหัส
เด็กเอ๋ยเจ้าอย่าเป็นดังเข่น

ขี้มหลังคาที่อาศัย
ลูกไถลไม่ทำต้องจำต
เพราะชนขัดถ้อยคำแล้วชาหน
สิ่งไม่ดีครวญอย่าทำเอย

ขุนวรพจนพิจิตร (หลวงประชุมบรรณสาร พิณ) แต่ง

นกเขาคันแต่เข้าไปจนเที่ยง

(ร้องลำเตพชาตรี)

นกเอยนกเขา
สามเส้ากุกแกมแซมสำเนียง
อันมารดาร์กับตรสุดถนอม
พระคุณท่านชาบชมอย่าลืมลับ

ขันแต่เข้าหลายหนไปจนเที่ยง
เสนาะเสียงเพียงจะรับงับระงับ
สู่ขับกล่อมไกวเปลไห้ให้หลับ
หมั่นค่านับคำเขานะเจ้าเอย

หลวงวินิจวิทยาการ (พระพินิจสारा ทิม) แต่ง

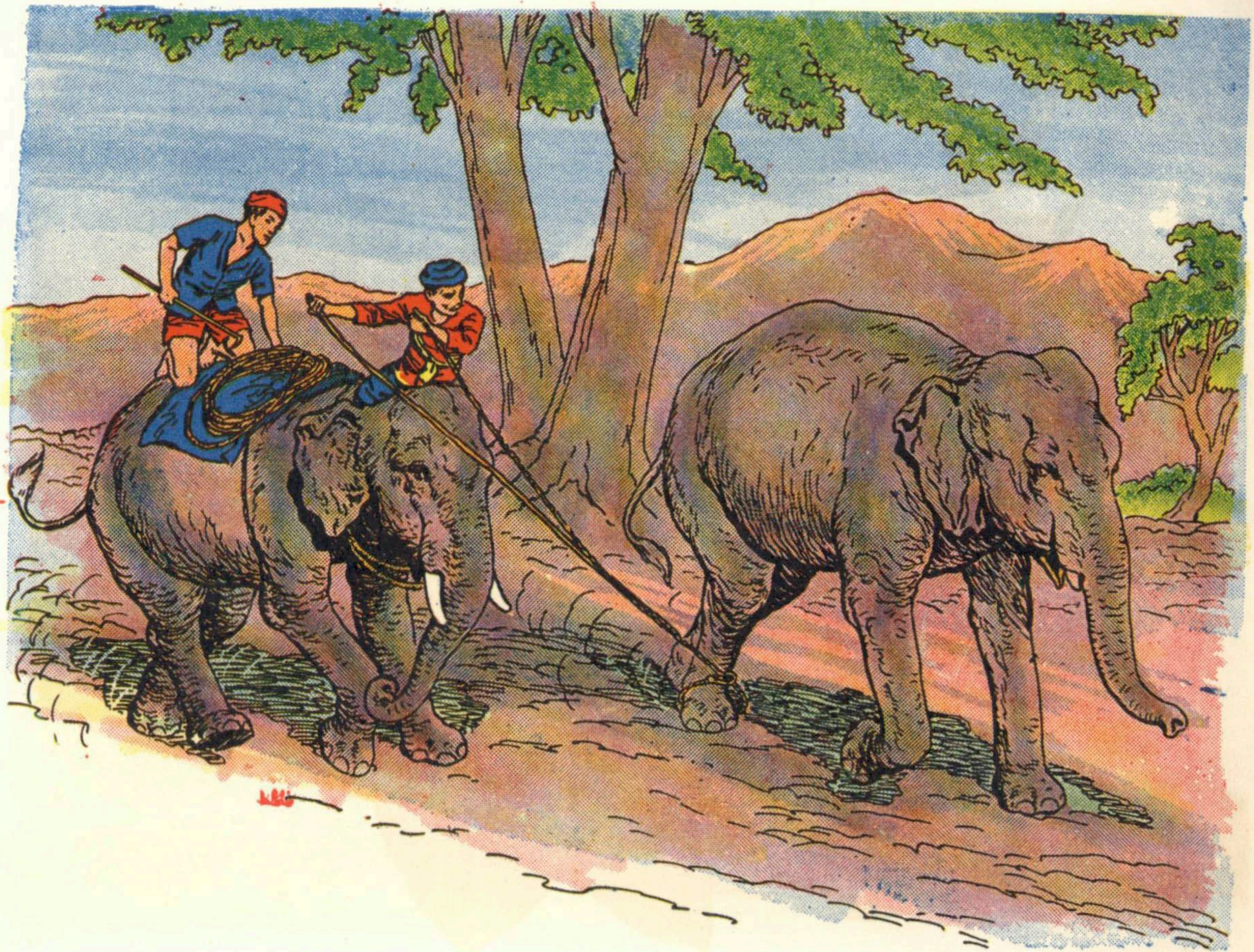
มดแดง

(ร้องลำพัดชา)

มดเอยมดแดง
ใครกล้ากราบทำร้ายถึงรังมัน
สู้ได้หรือมิได้ใจสาหัส
ถ้ารังเราใครกล้ามาราว

เล็กเล็กเรียวแรงแข็งขยัน
ก็วิ่งพรวนกันมาทันที
ปากกัดกันต้อยไม่ถอยหนี
ต้องต่อตทรดเหมือนมดเอย

นายทัด เปரியญ แต่ง

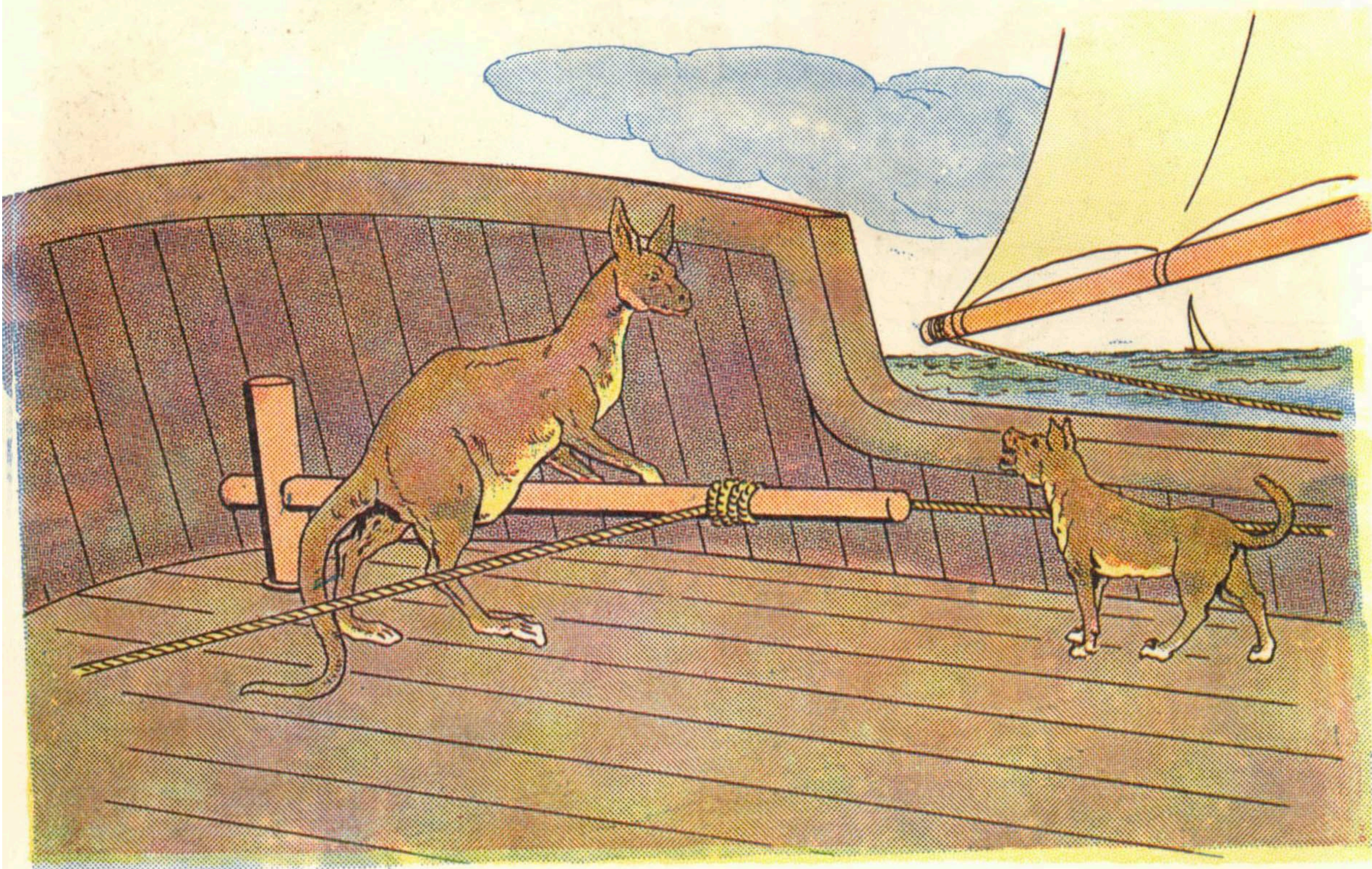
ช้างช้างตัดเต่าร้าง

(ร้องลำฆมดงนอกสามชั้น)

ช้างเอ่ยช้างพลาย
กินไผ่ใบดกตกมัน
มนุษย์น้อยนัยักหนายังสามารถ
อย่าถอดตัดช้างทำวางโต

ร่างกายกำยำล่ำสัน
คุณันโดยหมายว่ากายโต
เอาเชือกบาศคล้องติดด้วยฤทธิ์โง่
จะย่นโซติคปลอกไม่ออกเอย

นายแก้ว แต่ง

จิงโจ้ไล่สำเภา

(ร้องล่ำมอญรำดาบ)

จิงเอ๋ยจิงโจ้	เล่นโล้ในลำสำเภาใหญ่
สุนัขเห็นตึงตังขังสุดใจ	วิ่งไล่ลงน้ำเพราะลำนอน
การสนุกหลุกหลิกซุกซิกเล่น	เหนื่อยเปล่าเราเห็นไม่เป็นผล
ไหนจะลั้มไหนจะลูกเพราะซุกซน	อย่าลุดลนเหมือนจิงโจ้ไล่เรือเอ๋ย

นายทัด เปரியญ แต่ง

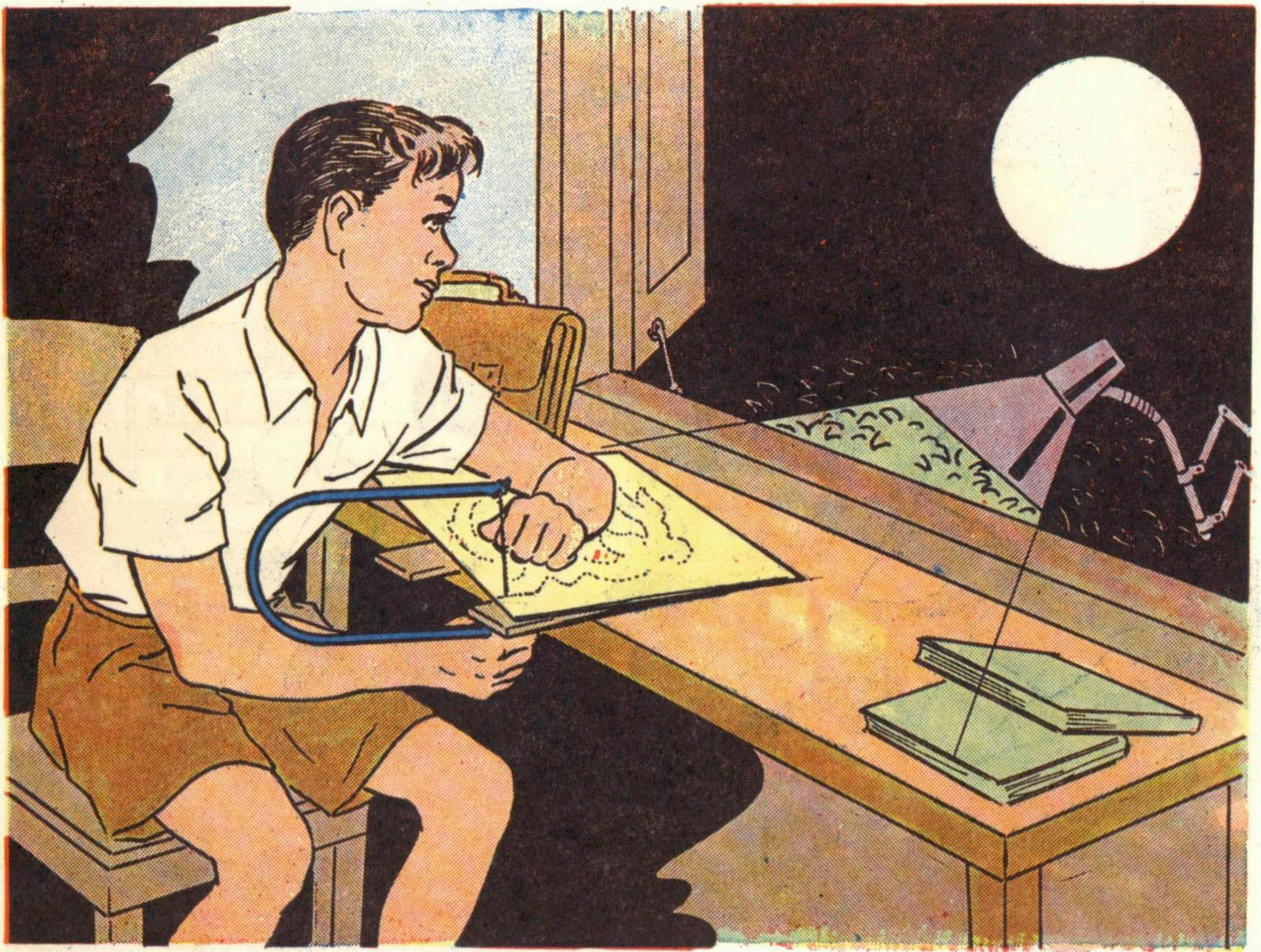
ตั้งไข่ล้มล้มไข่กิน

(ร้องล้าลมพัดชายเขา)

ตั้งเอ๋ยตั้งไข่
ถึงว่าไข่ล้มจะล้มกิน
ตั้งใจเราจะได้กว่า
ทั้งวิชาสารพัดเพียรหัดปรือ

จะตั้งไข่ไข่กลมก็ล้มสน
ถ้าตกดินเสียก็อดหมดฝีมือ
อุตส่าห์อ่านเขียนเรียนหนังสือ
อย่าตั้งคอตังไข่ร้ายไรเอ๋ย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์

จันทร์เจ้าขอข้าวขอแกง

(ร้องลำพราหมณ์ดัดน้ำเต้า)

จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า	ใครขอข้าวขอแกงท้องแห้งหนอ
ร้องจนเสียงแหงแห้งถึงแสบคอ	จันทร์จะรอให้เราก็กเปล่าตาย
ยมจุมกท่านหายใจเห็นไม่คล่อง	จงหาช่องเลี้ยงตนเร่งชวนวាយ
แม่นเป็นคนเกียจคร้านพานกริดกราย	ไปมัวหมายจันทร์เจ้าอดข้าวเอ๋ย

นายทัด เปரியู แต่ง

นกขมิ้นเหลืองอ่อน

(ร้องลำพัดชา)

บั๊กเอย^๔บั๊กสิน^๔
 ถึงเวลาหากิน^๔ก็บิน^๔จร
 ความเคย^๔คุ้น^๔สกุณา^๔อตุสา^๔หะ
 เพราะปาก^๔เพียร^๔ชอบ^๔ทม^๔กำลัง^๔

นกขมิ้น^๕เรื่อ^๕เรื่อ^๕เหลือง^๕อ่อน^๕
 ครน^๕สาย^๕ณ^๕ห^๕แผ^๕น^๕ร^๕อน^๕มา^๕น^๕อ^๕น^๕ร^๕ัง
 ไม่^๕เล^๕ย^๕ละ^๕พ^๕ุ่ม^๕ไม้^๕ที่^๕ใจ^๕ห^๕วัง
 เบน^๕ท^๕ต^๕ง^๕ต^๕น^๕ร^๕อด^๕ต^๕ล^๕อด^๕เ^๕ย

ขุนภักดีอาสา (พระอมรสินธพ นก) แต่ง

นกคลั่งโคลงเข้าโพรงนกเอี้ยง

(ร้องล่านกกระจอกทอง)

นกเอี้ยงนกคลั่งโคลง
 อ้อยอเอี้ยงอ้อยอเอี้ยงส่งเสียงร้อง
 แต่นกยังรู้ผิดจริง
 แต่ผิดรับผิดพอผ่อนร้าย

หลงเข้าโพรงนกเอี้ยงเถียงเจ้าของ
 เจ้าของเขาว่าหน้าไม่อาย
 นักปราชญ์รู้พลั้งไม่แม่นหมาย
 ภายหลังจระวังอย่าพลั้งเอย

หลวงวินิจวิทยาการ (พระพิณิจสรา ทิม) แต่ง

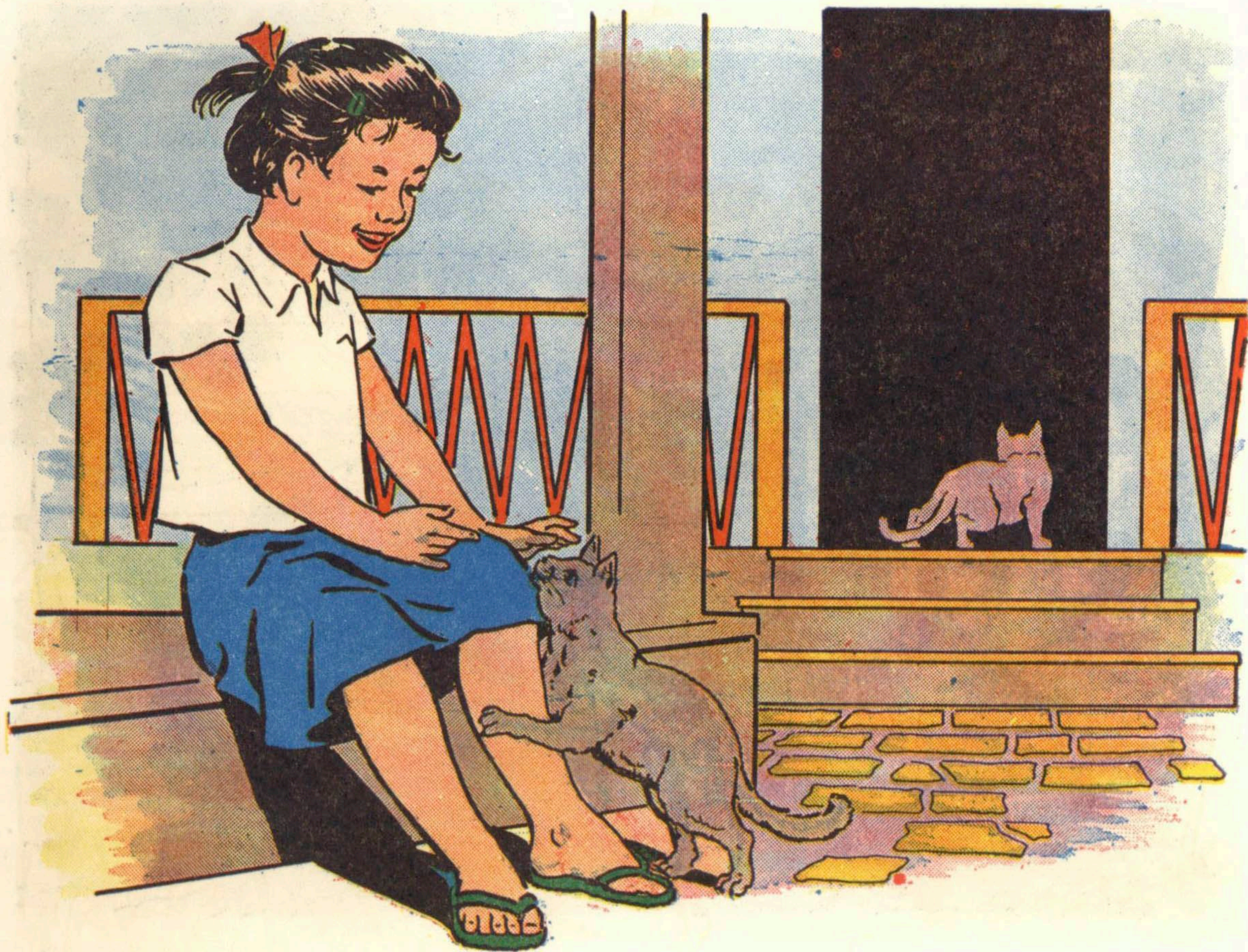

ดูเหว่าไข่ให้แม่กา

(ร้องลำเขมรใหญ่)

ดูเอยดูเหว่า	ผีปากเจ้าเหลือเอกวิเวกหวาน
ผู้ใดฟังวังเวงบรเลงลาญ	น่าสงสารน่าเสียดเจ้าเกลี้ยงกลม
เป็นมนุษย์สุดดกที่ปาก	ถึงจนยากพูดจริงทุกสิ่งสม
ไม่หลอนหลอกปลอกปลิ้นด้วยลนลม	คนคงชมว่าเพราะเสนาะเอย

นายแก้ว แต่ง

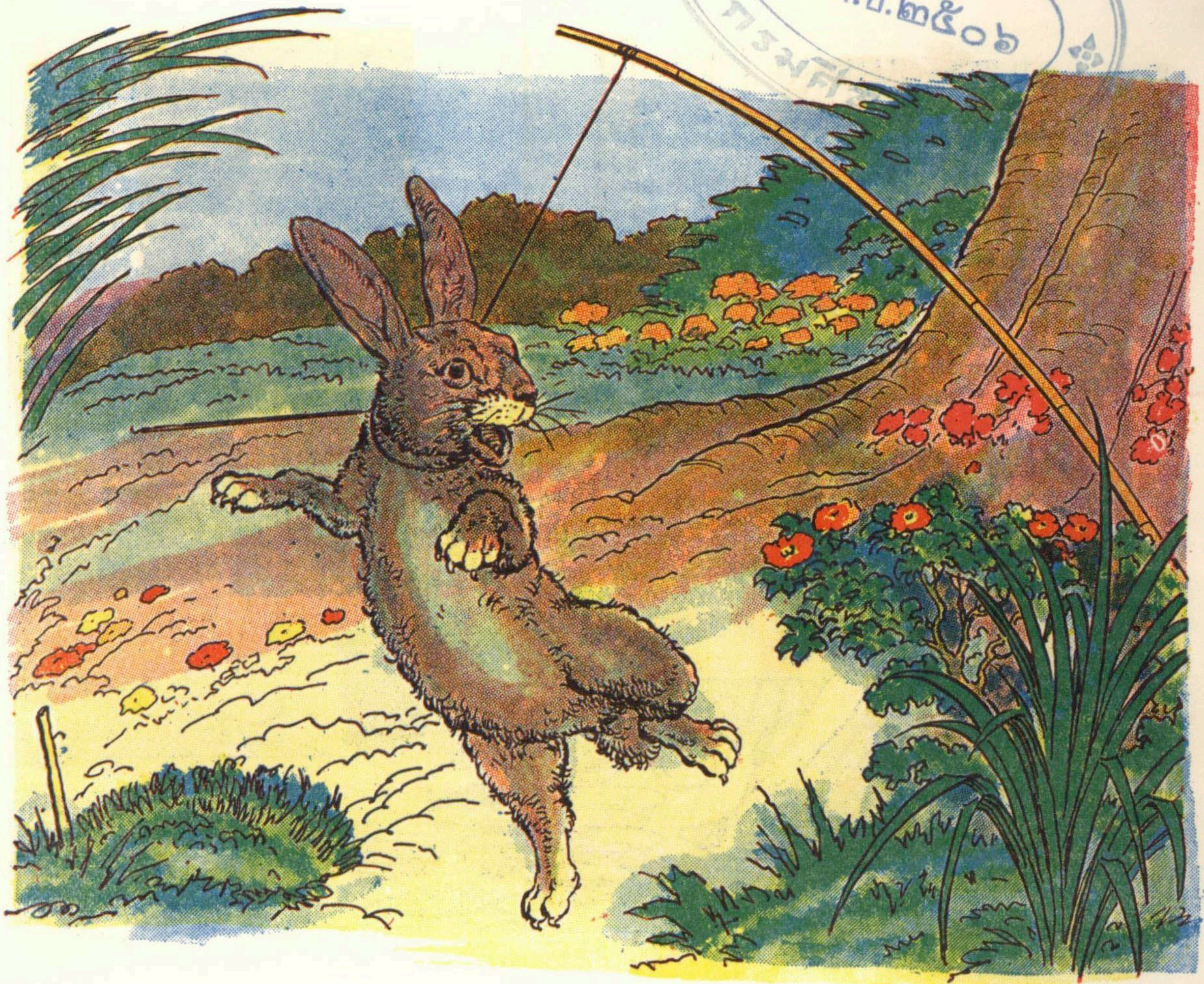
แมวเหมียว

(ร้องลำไยประเทศ)

แมวเอ๋ยแมวเหมียว
ร้องเรียกเหมียวเหมียวเดี๋ยวก็มา
รู้จักเอารักเข้าต่อตัง
ควรรับว่าฉันรักตัญญู

รูปร่างประเปรี้ยวเป็นหนักหนา
เคล้าแข้งเคล้าขาน่าเอ็นดู
คำคำซ่านงระว่างหนู
พอดูอย่างไว้ใจเอ๋ย

นายทัด เปரியู แต่ง

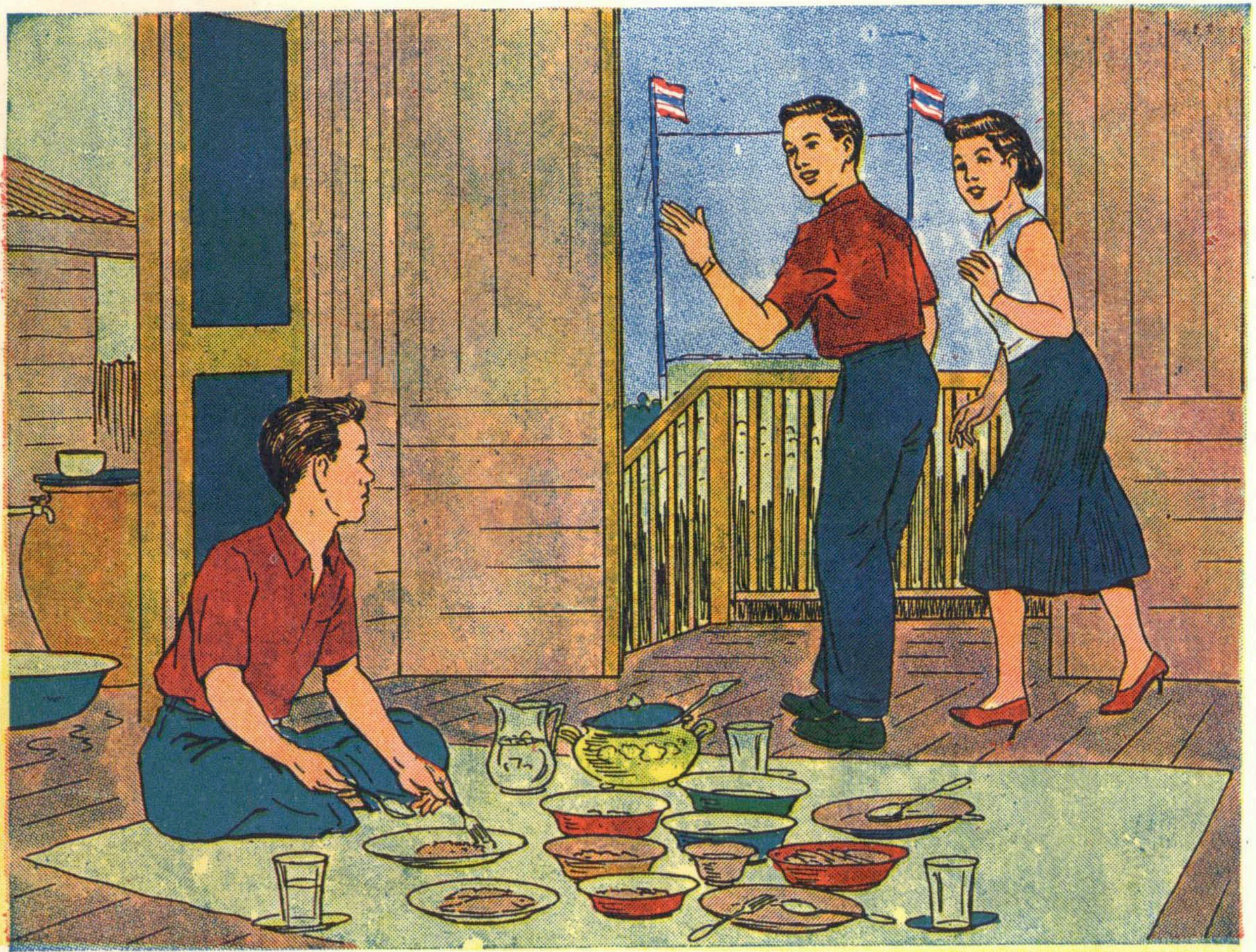
กระต่ายติดแร้ว

(ร้องลำตะลุ่มโปง)

กระเอ๋ยกระต่าย
เพลินติดแร้วดักดาน
จะทำการสิ่งไรให้พินิจ
เห็นแต่ได้ไขว่คว้าไม่รารอ

มุ่งหมายเสาะหาแต่อาหาร
ลนลานเชือกมัดมัดต้นคอ
อย่าคิดแต่ละโมภโลภลาภหนอ
จะย่นคอเข้าแร้วยายแก้วเอ๋ย

พระองค์เจ้าสุทศนัยนาถ ทรงพระนิพนธ์

อิมก่อนดูโขนดูหนัง

(ร้องลำสระเบื้องนอก)

อิมเอยอิมก่อน
ทั้งสำรับคับค่อนไว้งุ้ง
การเฝ้าเอาเปรียบกันอย่างนี้
คบเพื่อนฝูงจงอุตส่าห์พยายาม

รับจะไปดลละครโขนหนัง
เหมาคนอิมที่หลังให้ล้างชาม
มัดหนอเจ้าฟ้างเราห้าม
รักษาความสามัคคีจงดเอย

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์

กาเอยกา

(ร้องลำจิ้นจิมเล็ก)

กาเอยกาดำ
ได้เหยื่อแผ่แผ่ไม่แซเชอน
เกลื่อนกลุ้มรุมล้อมพร้อมพรัก
การแผ่แผ่แน่ะพ่อหนูงดุกา

รจาร์จกรกเพอน
รเบตอนพวกพ้องร้องเรียกมา
นารักน้ำใจกระไรหนา
มันโอบอารักคั่นกเอย

นายแก้ว แต่ง

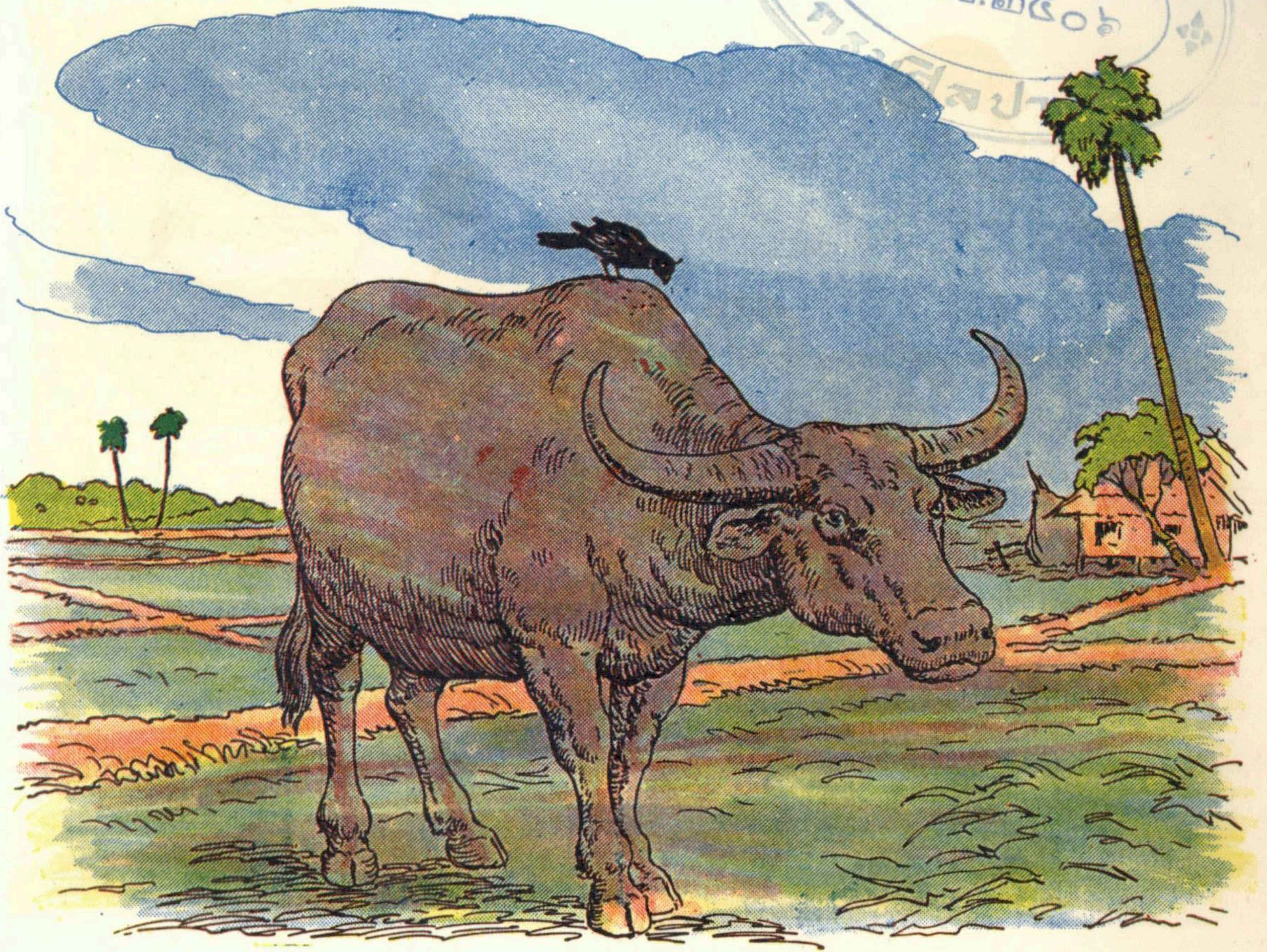
จำมะเขือเปราะ

(ร้องลาลิลลากระทุ่ม)

จำเอ๋ยจำ
ดอกเข็มดอกมะเขือเจอรคน
เขาจำแจวจำพายเที่ยวขายของ
ชอบรับแจวรับจำหากำไร

เพื่อเจือเต็มที่ไม่มีผล
สับสนเรื่องราวยาวสุดใจ
เร่ร่อนตามลำแม่น้ำไหล
จำทำไมจำจไม่ดเอ๋ย

นายทัด เปரியู แต่ง

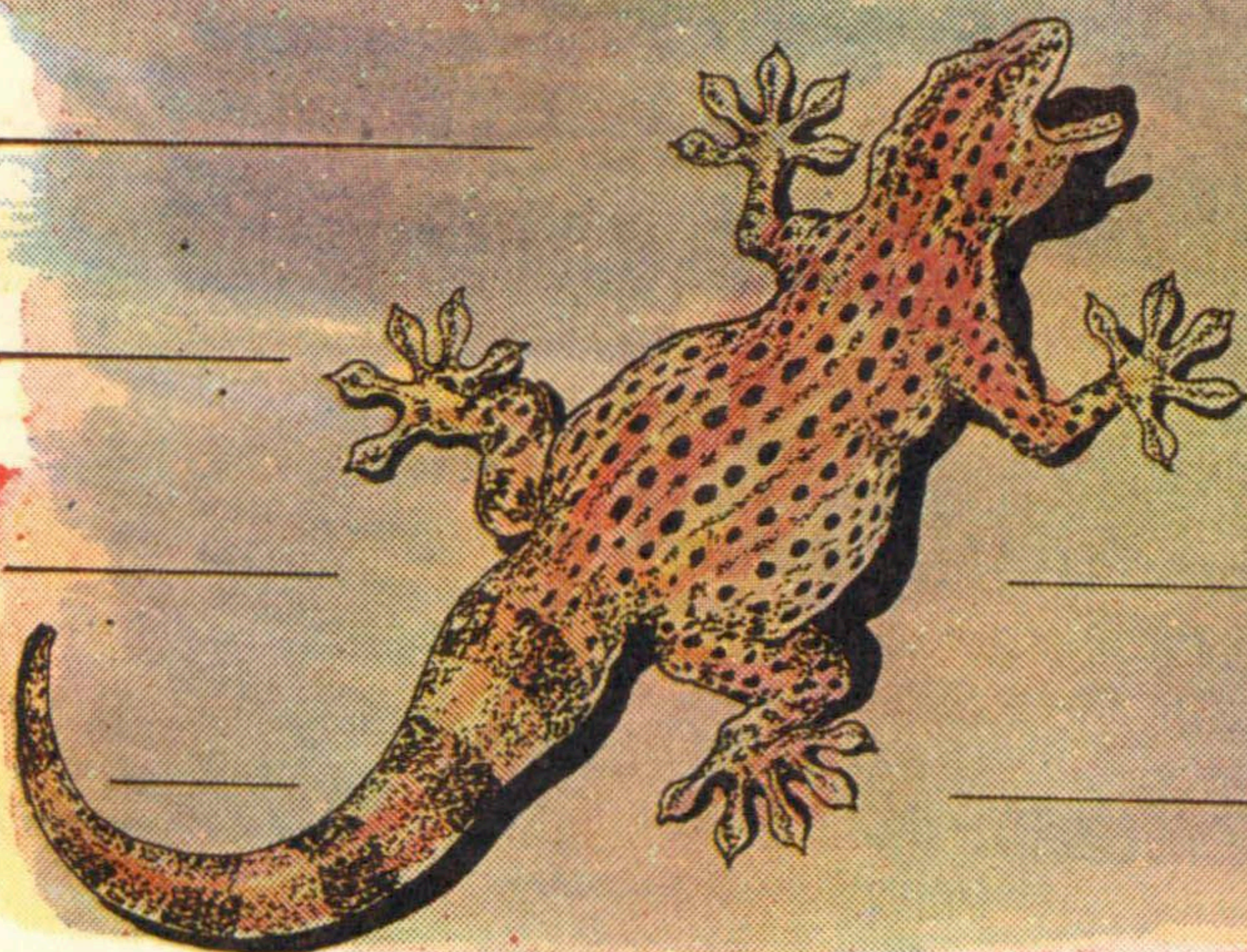
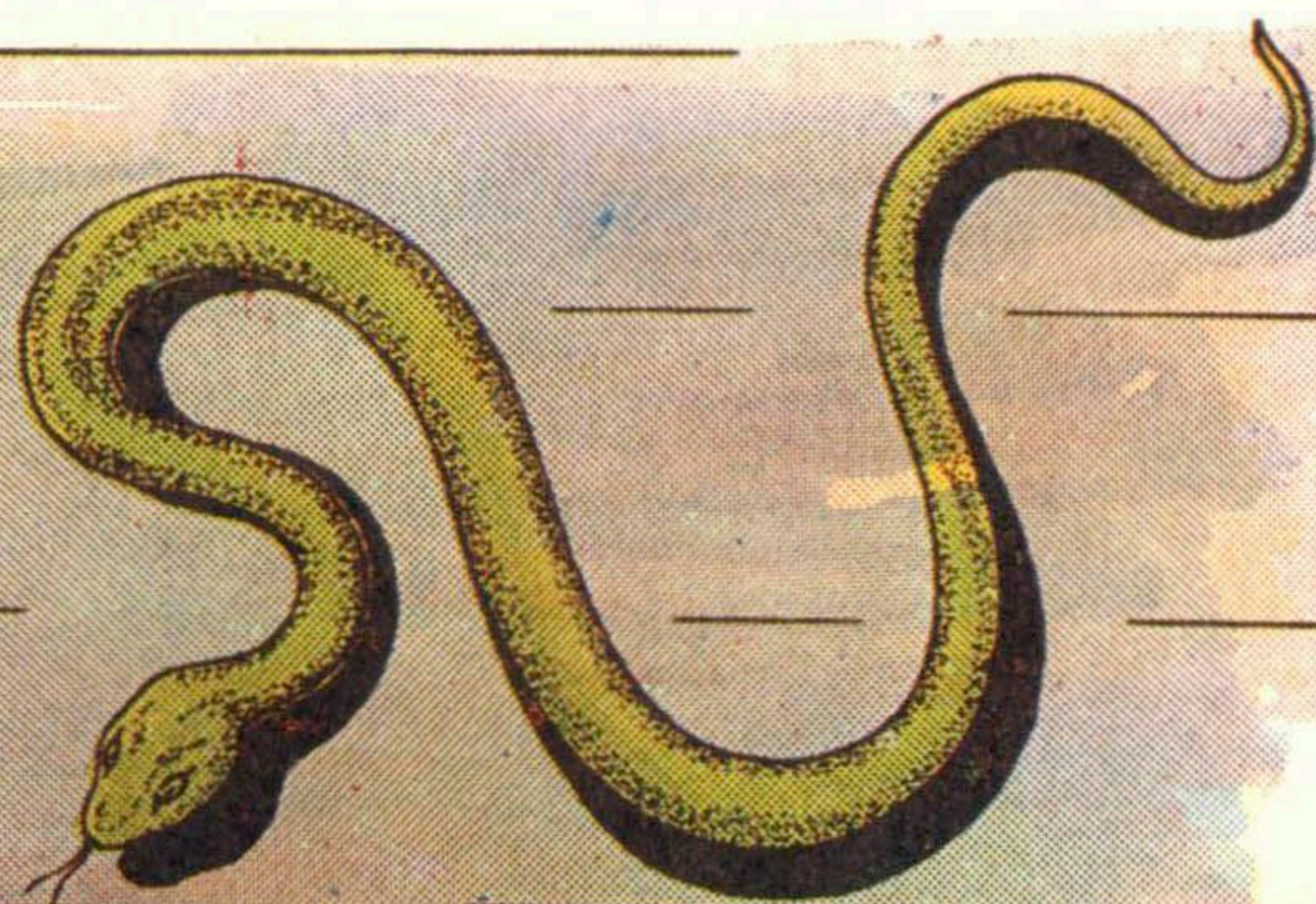
นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า

(ร้องลำไทร)

นกเอี้ยงนกเอี้ยง
จับหลังจิกกินร่นยง
ตัวน้อยหมายฟังซังผู้ใหญ่
หนูน้อยร่อยซังจงฟังคำ

บ้ายเบียงฝากกายกับควายทุ่ง
เฝ้าบำรุงรักษาอุดสำห้ทำ
จึงอาศัยควายเฒ่าทุกเช้าค่ำ
ควรรจำอย่างเียงนกเอี้ยงเอย

นายแก้ว แต่ง

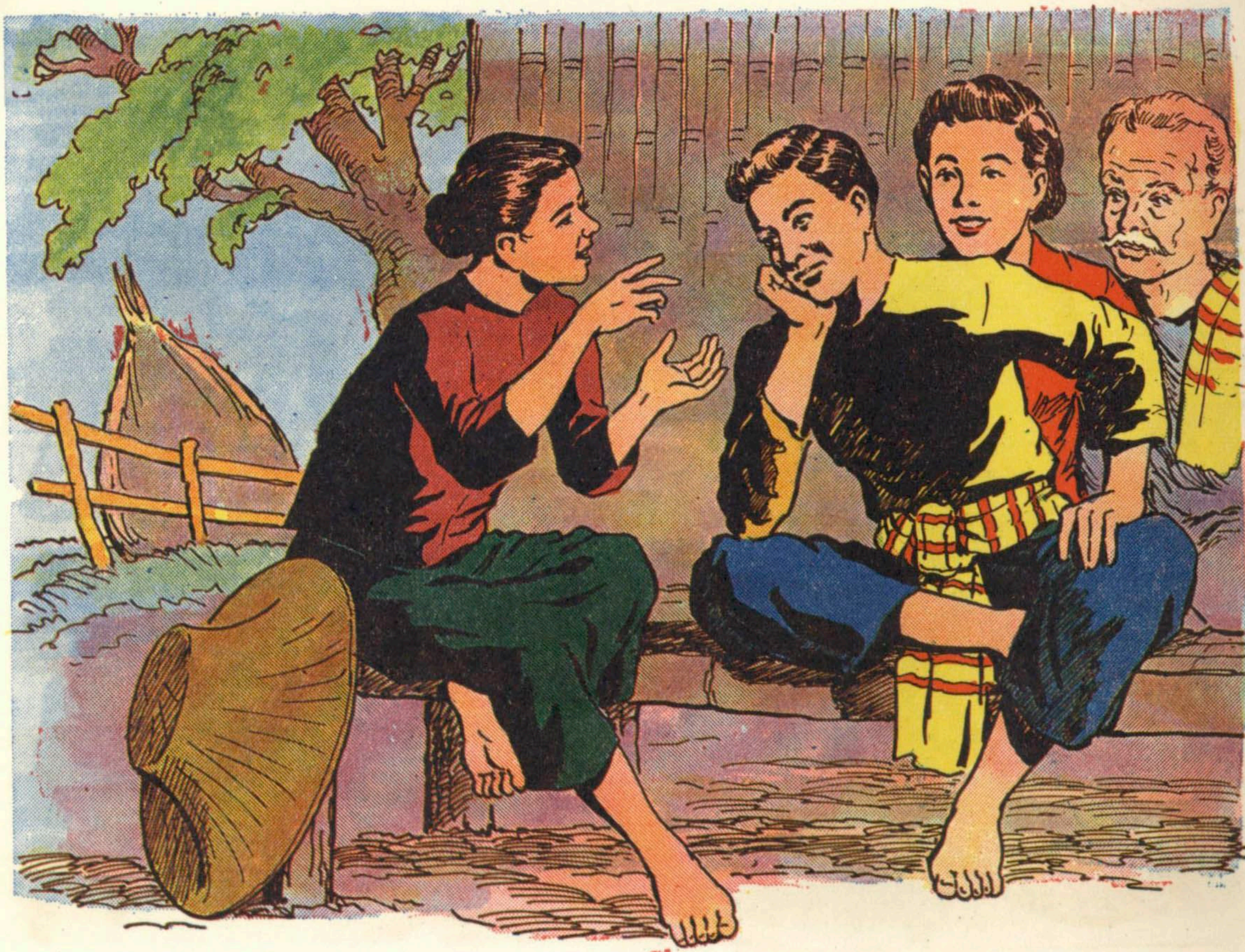
ตุ๊กแกตัวพรัอย

(ร้องลำละสม)

ตุ๊กแก
เหมือนเตอนหูให้รู้อาการ
อันความลับเหมือนกับตับที่ลับแน
ที่ควรปิดปิดไว้อย่าให้หวติง

ตับแก่แซ่ร้องกักก้องบ้าน
น่ารำคาญเสียแท้แท้แต่จริงจริง
อย่าตีแผ่ให้กระจายทั้งชายหญิง
ควรจะนั่งนิ่งไว้ในใจเอย

นายทัด เปரியญ แต่ง

ซุ่มซุ่มมรดี

(ร้องลำซำประสานงา)

ซุ่มเอ๋ยซุ่มมรดี
ระวังตนอย่าเป็นคนใจเหวเรือ
แม่นใครไม่ระวังตั้งเป็นหลัก
พูดก็มักพรวดเผลอเพื่อเจ้าไป

จะเสียทักเพราะเพลินจนเพลินเล่อ
ระวังพูดอย่าให้เพ้อถึงความใน
เดินก็มักพลาดพ่นลั่นไกล
ระวังไว้เป็นทุนแม่คุณเอ๋ย

นายทัด เปரியู แต่ง

ลิงลมอมข้าวพอง

(ร้องลำสึงทองมอญ)

ลิงเอยลิงลม
 ลิง^{๘๔}ก^๔ม^๕พน^๕เขยว^๕เคย^๕ก^๕เป็น^๕
 แม้ทำการสิ่งใดไม่ตลอด
 ทำไอ้ไอ้เอ๋เอ๋ลงเรรวน

ไฉนอมข้าวพองตรองไม่เห็น
 มาอมนั่งนั่งเล่นไม่เห็นควร
 มาท้อทอดกลางคันคิดหันหวน
 คนจะสรวลบัดสีไม่ดีเอย

นายทัด เปரியู แต่ง

นกกระจาบหัวเหลือง

(ร้องล่ำตะลุ่มโปง)

นกเอยนกกระจาบ	เห็นใบพวงลงคาบค้อยเพียรขน
มาสอดสอยด้วยจะงอยปากของตน	ราวกับคนช่างพินิจคิดทำรัง
ช่างละเอียดเสียดสลักออกซับซ้อน	อยู่พักร้อนนอนรุ่มได้สมหวัง
แม่นทำการหมั่นพินิจคิดระวัง	ให้ได้ดังนกกระจาบไม่หยาบเอย

นายทัด เปரியู แต่ง

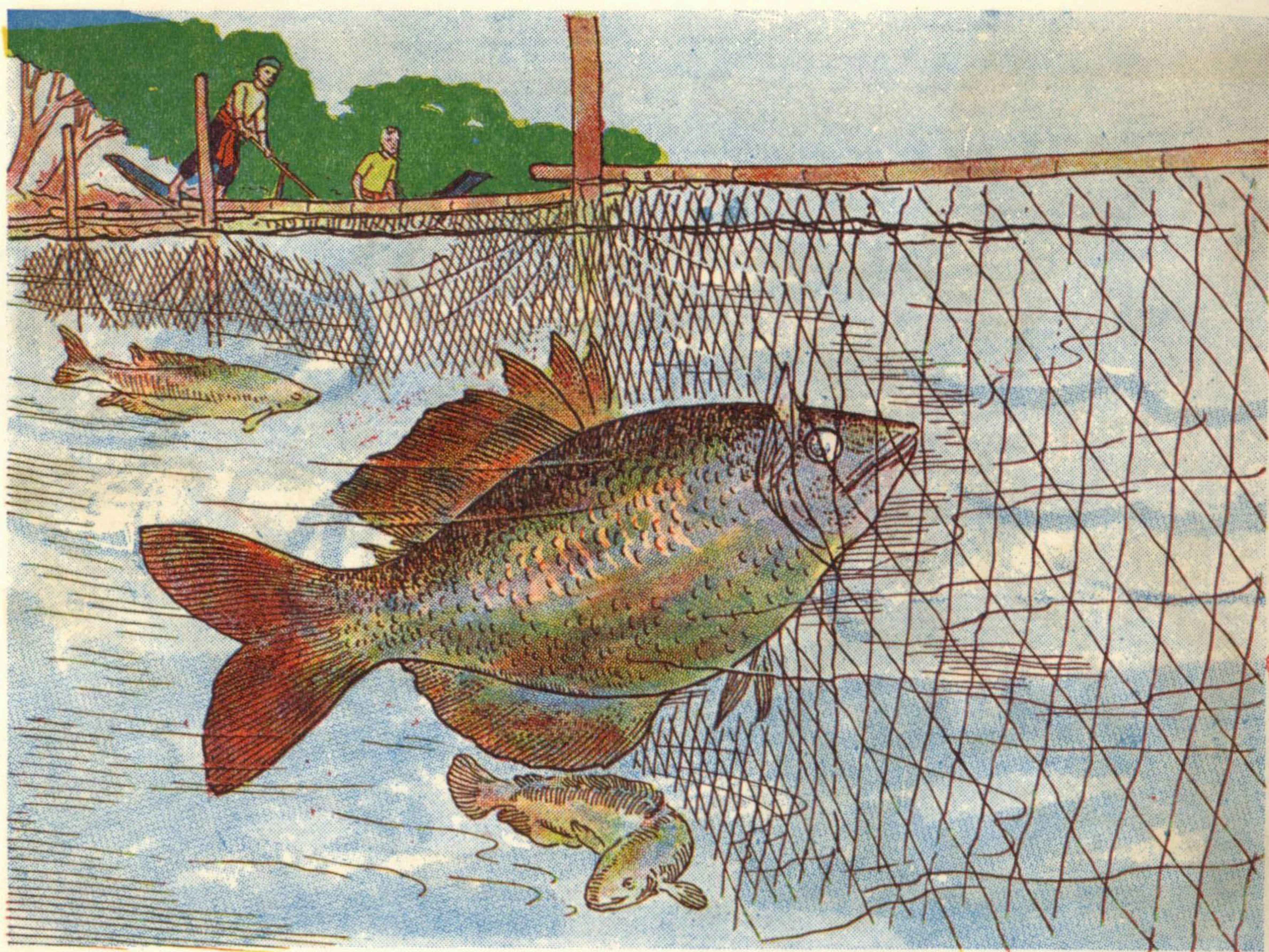

เรือเล่นสามเส้นสับหัววา

(ร้องลำตวงพระธาตุ)

เรือเอ๋ยเรือเล่น	สามเส้นเสกขะไม่น่าลุ่ม
พายลงเต็มลำจาทะบบ	ไปขวางน้ำคว่ำจมลงกลางวน
ทำขวางขวางรริไม่ดีหนอ	เที่ยวขัดคอขัดใจไม่เป็นผล
จะก่อเรื่องเคืองของหมองกมล	เกิดร้อนร่นรำวฉานรำคาญเอ๋ย

นายทัด เปரியญ แต่ง

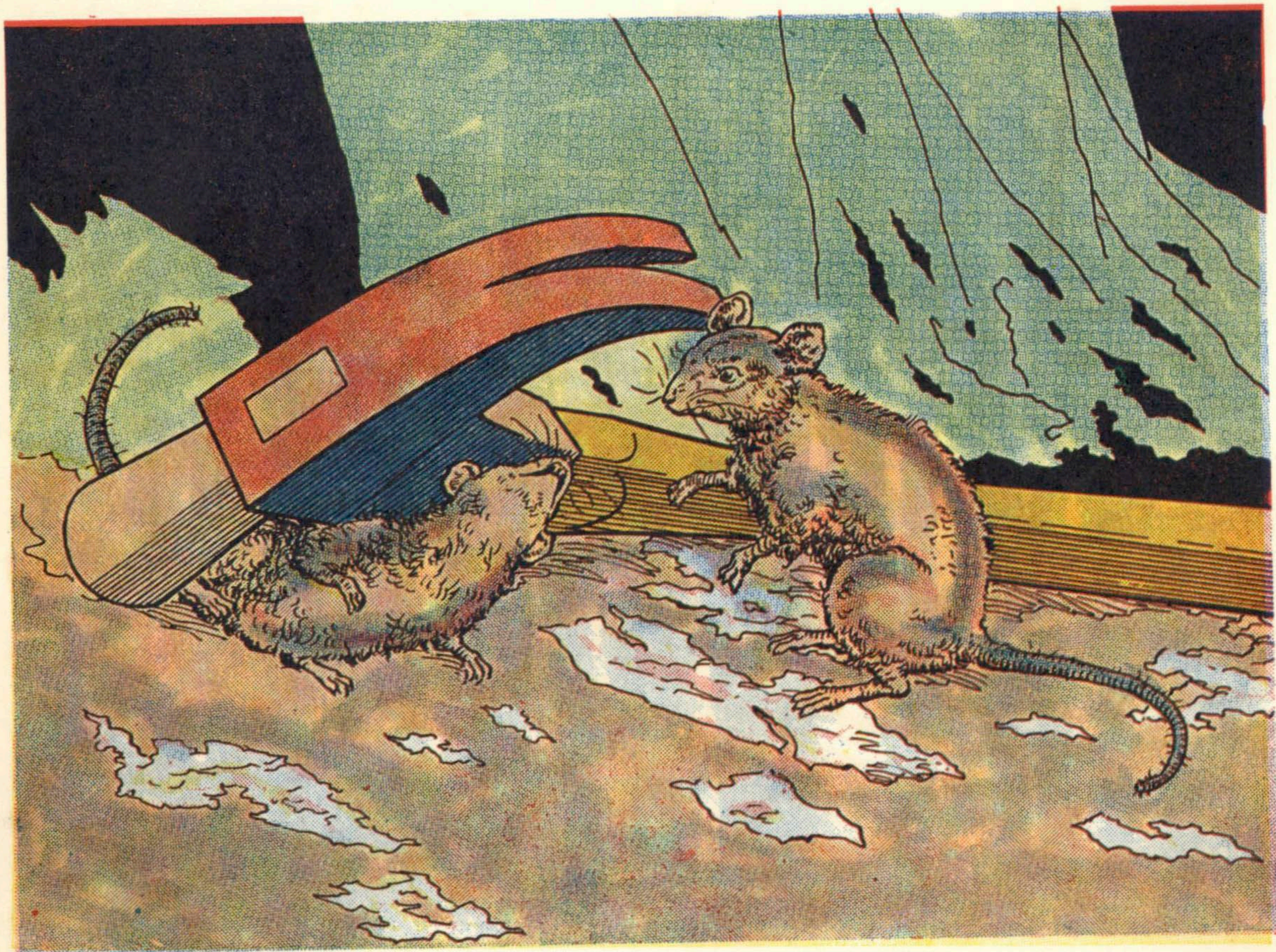
โพงพางปลาเข้าลวด

(ร้องลาลาวแคน)

โพงเอ๋ยโพงพาง
มัจฉาตาบอดลอดเข้าไป
ตาบอดอยู่ประสาตัวตาบอด
ควรเส่งยมเจียมพักตร์รักกายา

ทอดขวางกลางลำน้ำไหล
ติดอยู่ในข่ายจิ้งกรังตรา
อย่าทำสอตาเห็นเช่นว่า
อวดฉลาดพลาดท่าพางนเอ๋ย

หลวงประสิทธิ์อักษรสาร (เทศ) แต่ง

หนูหนูมาแต่รู้

(ร้องลำจิ้นขวัญอ่อน)

หนูเอ๋ยหนูหรั่ง
 ค้อนทับกับแจ้แย้ตารัก
 จะกินได้มิได้ก็ไม่ว่า
 ทำสิ่งใดไซ้ประโยชน์แม่นโทษมิ

ไว้วังซ่อนซุกกุกกัก
 เพราะข่วนักไม่น่าจะปรานี
 ชนผ่อนผากัดคั่นจนบ่นป
 เป็นไม่ค้อย่าทำจงจำเอย

นายแก้ว แต่ง

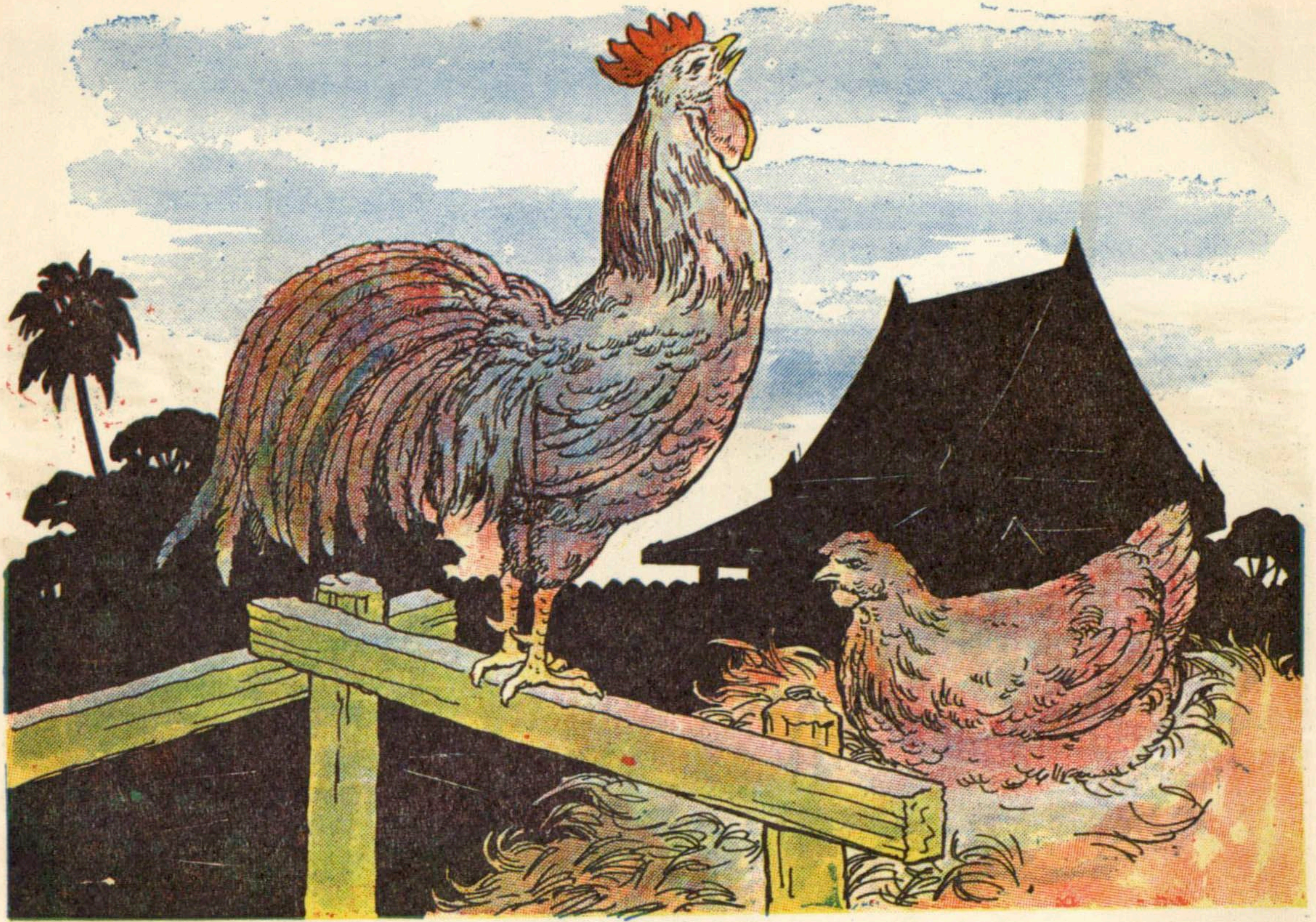
โมเอะไปทะเลเมาคลื่น

(ร้องลำจิ้นดาวดวงเดียว)

โมเอะโมเอะ
ให้อ่อนจิตอาเจียนวิงเวียนไป
อันเมาเหล้าเมายามักพาผิด
จะเลื่องลือชอชั่วจนตัวตาย

ไปทะเลเมาคลื่นฝนไม่ไหว
พักอาศัยจอดนอนก็ผ่อนคลาย
และพาติดตนอยู่ไม่รู้หาย
อย่าเมามายปั่นป่วนไม่เดชะ

นายแก้ว แต่ง

ไก่แจ้

(ร้องลำนำนาค)

ไก่เอ๋ยไก่แจ้
 โก่งคอยร้องข้องสำเนียง
 ถ้าตัวเราเหล่านหม่นนวก
 ไม่มากนักสักวันละสองครั้ง

ถึงยามขันขันแซ่กระชั้นเสียง
 ฟังเพียงบรรเลงวังเวงดัง
 ถึงคุณครูผู้ฝึกสอนสั่ง
 คงตั้งแต่สุขทุกวันเอ๋ย

หม่อมเจ้าประภากร ทรงพระนิพนธ์

วังมหามกุฏราชวิทยาลัย

760 หลังโรงพยาบาลนครินทร์ ถนน พระนคร โทร. 23721